

A budai pasák palotája

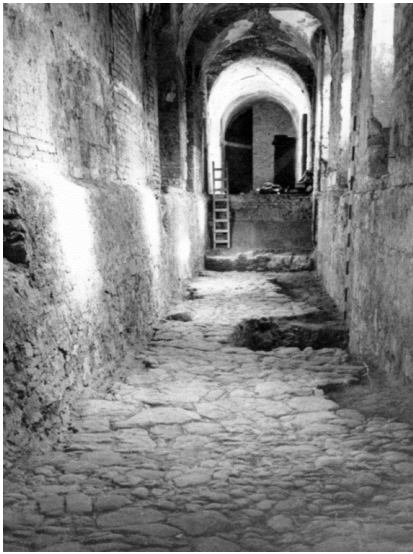
A budai pasák – az északnyugati végvidék nagy hatalmú kormányzói – kezdetben a Vízivárosban rendezkedtek be. (A királyi palota a szultán tulajdonába került, így szó sem lehetett arról, hogy a pasák használják.) Palotájuk valahol a Duna-parton állt: feljegyezték például, hogy Musztafa pasa fia egyszer az épület ablakából egyenesen a Dunába ugrott. Magasabb vízállás idején pedig a követek hajói közvetlenül a palota ajtaja előtt kötöttek ki. Ez a helyzet a tizenöt éves háború harcainak következtében változott meg: a keresztények Budát többször megostromolták, s a Vízivárost rendre el is foglalták. Ezért a pasák felköltöztek a jól védhető, erősített Várhegyre.

Új palotájuk helyét a visszafoglaló háborúk során készült térképek és látképek alapján pontosan ismerjük: a Színház utcában, a mai Miniszterelnöki Hivatal helyén állt. Minden bizonnyal nem véletlenül esett a választásuk erre a telekre, ugyanis a hódoltság előtt itt állt a város egyik legnagyobb reneszánsz főúri palotája, a Szapolyaiak rezidenciája. 1541-ben, Buda elfoglalásakor Werbőczy István nádor lakott benne, és elképzelhető, hogy a pasák már ekkor megszerezték maguknak az épületet.

A budai pasák palotája a 17. században (33-as számmal jelölve). Domenico Fontana metszete, 1686

A 17. századi írott források alapján egyértelműen megállapítható, hogy az egymást szinte évente váltó budai pasák mindvégig ugyanazt a palotát használták. Ez az épületegyüttes az oszmán paloták szokásos képét idézte, bár meglehetősen szűk területre szorult össze. A korábbi reneszánsz palota jelentős részét elbontották, s annak csak az alapfalait használták fel. Az oszmán paloták több, térben is elkülönülő részből álltak össze. Az új pasapalota épületei körül több udvart és kertet alakítottak ki: az egyes udvarokban egyre beljebb haladva egyre elzártabb részekre lehetett eljutni. A legbelső rész, a hárem a pasa családjának személyes tere volt.

A pasapalota előtti tér kövezete a karmelita kolostor pincéjében. Gerő Győző ásatása

A budai palota a telek alakjánál fogva észak–déli irányban húzódott a várfal és az utca között. A bejárat középtájra esett, azon keresztül a vendégek egy nagyméretű udvarra érkeztek. Ennek túlsó oldalán állt a fogadótermet is magában foglaló palotaszárny: az Árpád-kori városhatárra ültettek rá egy többszintes épülettömböt, a korábbi reneszánsz pincéket pedig feltöltötték. Ebben az épületszárnyban fogadta a pasa a hozzá érkező követeket, akik innen csodálhatták meg a pesti síkságra és a Dunára

nyíló kilátást.

A korai városhatár elé még Szapolyai János uralkodása idején építettek egy bástyát, amely a török időkben a palota kertjének adott helyet. A fogadóudvarról dél felé tekintve a kilátást a középkori Szent János-templom dzsámivá alakított tömbje zárta, mely mellett Ahmed bég türbéje is helyet kapott. A palota egyéb épületei észak felé húzódtak: itt működött például egy kis udvar mellett a pasa kisméretű magángőzfürdője, amelyhez a vizet a Dunából vezették fel.

Szerző

Papp Adrienn